

כאמרתו קרין לא עם בנין...
בנין כפול וכו' וכו'...
הוא הויה עם לולא כוונתו...
על פני המעשה...
הוא הויה עם לולא כוונתו...
על פני המעשה...
הוא הויה עם לולא כוונתו...
על פני המעשה...

עלון שבועי

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ץ
מיסודה של עמותת "משולי ערימת"
רחוב שאגת אריה 25/17
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 374

הוצאת ע"י בנם הנח"ץ הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון
לע"נ הר"ר צבי כהר"ר מרדכי ורעיו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

מסכת זבחים דף כח – דף לד

שיהיה העור בשיעור כביצה, נקט מצטרף.

ו) גמ', סד"א ה"מ לענין טומאה דרכיך מצטרף אבל הכא וכו'. הקשה השפת אמת, אם כן הך דהתם למה לי, כיון דכבר אשמועינן הכא דאפילו לקדשים חשיב אוכל כל שכן לטומאה. וכתב, דאולי יש לומר, דאיכא רבותא גם איפכא, דהוה אמינא דדוקא בקדשים משום הפסד קדשים ומצות אכילתן, כל הנאכל אפילו בדוחק, אוכלין אותו, אבל בחולין רובא דאינשי לא אכלי לה ולא חשיב אוכל, קמשמע לן.

ז) גמ', אבל הכא אימא למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין וכו'. הקשה האבי עזרי (תליתאה פ"ט מבכורים הכ"ב), הא כתבו תוס' לקמן (עה: ד"ה בכור, דאין דין למשחה אלא במתנת כהונה, והכא איירי בשלמים דנאכל לבעלים. ותירץ בשם הרמ"מ שולזינגר, דהחידוש הוא באליה של גדי של חטאת דנאכלת לכהנים, ובוה קמשמע לן דאיכא פיגול, אף דאיכא דין למשחה. ועיין גם משמר הלוי (סימן נט).

ח) גמ', אבל הכא אימא למשחה וכו', קמ"ל. כתב החזון איש (זבחים יא סק"א), דכך יש לחלק לענין שליל ומוראה, דאף שמתפגלין ומטמאין בנבילה, אינן מפגלין כדקתני לקמן (לה), מיהו הכא עור שתחת האליה חשיב בשר טפי, ומפגל.

ט) גמ', שם. כתב בספר ראש המזבח, דאפשר, דשמואל ורב הונא סברי, דנהי דהכהנים צריכין לאכול כדרך שהמלכים אוכלין, היינו דבעינן דצורת האכילה תהיה אכילה חשובה, אבל מה שגוף המאכל אינו חשוב, יש לומר להיפך, דכבוד הוא לקדשי שמים שחשוב בעיני הכהנים לאכול אותן לגמרי, אפילו עור האליה.

י) תוס' ד"ה אלא, בסוה"ד, דאי תני זבח הוה מוקמינן ליה כרבי אליעזר. כתב הטהרת הקדש, דאין כוונתם דהוה טעות, דהוה אמינא דאין עור האליה בכלל הקטרה, דאם כן השתא דקתני עולה, יותר אפשר לטעות, אלא כוונתם דהיא גופא הטעות, דהוה אמינא דהוה כרבי אליעזר.

דף כח ע"ב

יא) רש"י ד"ה אם, בתוה"ד, הלכך ממנו אחוץ לזמנו קאי. כתבו הלשם זבח והמראה כהן, דאין להקשות למה לי "ממנו" כלל, לכתוב "והנפש האוכלת" ותו לא, כמו שכתב רש"י (בעמוד א') ד"ה ממנו. דיש לומר, דאורחיה דקרא

א) רש"י ד"ה כאליה דמי, בתוה"ד, כי היכי דלענין אכילה חשיב ליה בשר וכו'. ביאר הצאן קדשים, דדייק ממתניתין גופא, דקתני, דאם חישב לאכול מעור האליה בחוץ הויא מחשבה, ואם כן על כרחך חשיב אכילת אדם, דאי לאו הכי, הוי כחישב לאכול דבר שאין דרכו לאכול, וקתני לקמן (לה). דלא הוי פיגול, ומדחשיב אכילה לאדם, לענין הקטרה נמי חשיב, ואם כן חשיב מאכילת מזבח לאדם. ובחידושי מרן רי"ז הלוי (ריש הלכות מעשה הקרבנות) כתב בשיטת רש"י הכא, דהא דחשיב עור האליה בכלל האימורין הוא משום דהוה בשר. אמנם בשיטת הרמב"ם (פ"א ממעשה הקרבנות הי"א) הוכיח, דבאימורין אין דין בשר בדוקא.

ב) גמ', רב הונא אמר עור אליה לאו כאליה דמי. פירש רש"י ד"ה לאו כאליה, לענין מצות הקטרתו וכו'. וביאר הרש"ש, דמכל מקום חשוב כבשר, דראויה לאכילת אדם, הלכך תני במתניתין דאם חשב עליו לאכול הוי פיגול. אבל הצאן קדשים כתב, דלרב הונא דעור אליה לאו כאליה, היינו לענין פיגול, כיון דבעינן "למשחה ולגדולה וכו'", כדלהלן, אבל לענין טומאה הוי כבשר כיון דרכיך, וכדמשני לקמן. וכתב הרש"ש, דדבריו הם שגגה גדולה. וכן המצפה איתן הקשה על דבריו, דאכתי הוי ליה לפגל בחלק הבעלים, דלית ביה דין "למשחה ולגדולה".

ג) רש"י ד"ה והכא, בתוה"ד, באליה של גדי שאינה קריבה. וכן פירש רש"י בפסחים (צו: ד"ה ואם. והביא, דיש מפרשים, נוכן פירש רש"י במנחות (ג). ד"ה שעירה], דעו אין לו אליה, וכתב, דטעות הוא בידם שהרי ממקום שהכליות יועצות היא ניטלית. ועוד, מה צריך קרא דאינה קריבה הואיל ואין לו אליה.

ד) גמ', כולוהו כשמואל לא אמרי וכו'. כתב המלאכת יו"ט, דאדרב הונא הוי מצי למימר בפשיטות, דלא אמר כשמואל, משום דסבירא ליה דרשא דקרא, דעור האליה אינו כאליה להקטרה. אלא בעי לפרושי טעמא דלהווי ניחא לכולהו. עוד כתב, דאפשר דרב הונא לא דריש כן מסברא דנפשיה, אלא מכח דוחקא דמתניתין, דלא מתפרש ליה בענין אחר.

ה) גמ', ה"מ לענין טומאה דרכיך מצטרף. כתב האילת השחר, דהלשון מצטרף צריך ביאור, דהא גם כשהוא לעצמו הוא מטמא. נוכן כתב להדיא המאירי בחולין (קכב:). וכתב, דאולי משום דכיון דבמציאיות לא מצוי

הדרך היומיומית

מסכת זבחים דף כח – דף כט

א טבת – ב טבת התשע"א

וכתב השפת אמת, דיש לומר דסבר דלסוגיין אין מוקדם ומאוחר בתורה אפילו בחד ענינא, [עיין תוס' ד"ה ואיפוך], אבל אנן קיימא לן דבחד ענינא יש מוקדם ומאוחר בתורה. ואף דהכא ב' פרשיות נינהו, מכל מקום חד ענינא הוא, ובכהאי גוונא יש מוקדם ומאוחר בתורה.

(ט) תוס' ד"ה ואיפוך אנא, תימה הא כתיב קרא שלישי וכו'. תירץ הפנים מאירות, דאף בקרא אריכא אינו מפורש חוץ לזמנו, ופשטיה דקרא משמע דיפסול בשלישי באכילה, ורק מדכתיב "המקריב" משמע דפסול בהקרבה, ולא בשלישי, ואם כן איכא למימר דמיירי בחוץ למקומו דפסול להקרבה, והא דכתיב "שלישי" אתי למילף על מקום משולש, דהא השתא נמי אתי למקום משולש, כדלקמן (כט.).

(כ) בא"ד, ודוחק לומר דסבר המקשה אין מוקדם ומאוחר בתורה. ביאר הלשם זבח, דמהיכי תיתי למימר הכי היכי דאינו מוכח.

(כא) תוס' ד"ה מה שלמים, תימא מהיקישא דזאת התורה וכו'. כתב השפת אמת, דנראה דהבינו, דהלימוד דהכא אתי לרבות כל הקרבנות, דלפי מה שכתב רש"י ד"ה אף כל, דאתי למעט מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, לא קשה מידי, דמהיקישא דזאת התורה הוה אמינא לרבות כל המנחות, אפילו הני דאין להם מתירין.

(כב) לא יחשב לא יערב בו מחשבות אסורות. הקשה הגרי"ז (מובא במנחת אברהם ח"ב עמוד עג), דתיפוק ליה דלא קרבו כל מתיריו. ותירץ, דכיון דאין מחשבה פוסלת אלא בראוי לעבודה, אם כן היכא דנפסל הקרבן על ידי פיגולו, לא נתפס מחשבה אחרת לפסול. ועוד תירץ, דשאני מחשבת חוץ למקומו דילפינן להלן מ"היה" דמצטרפין זה עם זה, אם כן חשיב נמי מחשבת פיגול, וחשיב דקרבו כל מתיריו, [ועיין גם רש"י לעיל (יג):] ד"ה אף חטאת, דלגבי מחשבת שלא לשמו כתב דלא חשיב קרבו כל מתיריו.

(כג) גמ', אף הרצאת פסול עד שיקריבו כל מתיריו. הקשה בנתיבות הקודש, הא לעולם פיגול הווי התראת ספק, שמא לא יקרבו כל מתיריו, ולקמן (כט:): מפורש דאין בו מלקות משום דהוי לאו שאין בו מעשה ותיפוק ליה מצד התראת ספק, והביא שהגרי"ז תרץ, שהלאו הוא על מחשבת השחיטה ואינו תלוי כלל אם יהיה הרצאת כשר או פסול, והתראת ודאי היא. וכן כתב באפיקי ים (סי' כ"ד, כ'). ועיין במשנה למלך (פי"ח מפסוה"מ סוף ה"ז), שנסתפק באוכל פיגול קודם שקרבו מתיריו שאין בו כרת, אם לוקה משום פסולי המוקדשים. והקהילות יעקב (סי' כ"ג אות ד') מביא ראיות לנידון המשנה למלך שם אם חל בו שם פסול קודם שיקרבו מתיריו.

דף כט ע"א

(א) רש"י ד"ה דרמי ליה בז"ב, בתוה"ד, דאכתי לא קמה ליה ג"ש דתני לוי בר זבדי וכו'. כתב הצאן קדשים, דכוונתו, דהוה מוקמינן גזירה שוה ד"עון עון" לחוץ לזמנו מטומאה ללאו, ו"אוכליו עונו וגו'", אחוץ למקומו דבכרת. אבל הלשם זבח ביאר, דהוה מוקמינן ואוכליו עונו ישא, אקרא ד"אם האכל יאכל" דסליק מיניה, והאי קרא לאו בנותר איירי מדכתיב "לא ירצה", ואם כן

הוא למכתב הכי ולפרש דבריו, והא דכתב רש"י הכי לעיל, היינו לפי מאי דהוה סבירא ליה לעיל ד"פיגול יהיה" אחוץ למקומו קאי, ואם כן מיירי קרא בשני ענינים, ואם כן לא שייך בו לשון ממנו, דמשמע דבר אחד ולא שנים, דהווי ליה למיכתב סתמא "והנפש האוכלת", אבל השתא דלא מיירי קרא אלא בחוץ לזמנו, שייך שפיר לשון "ממנו".

(יב) רש"י ד"ה ה"ג מסתברא, בתוה"ד, דכי פרכת ונילף עון עון מטומאת בשר וכו'. הקשה הטהרת הקודש, הא כל היכי דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן, והוא הדין לגזירה שוה כדאיתא בחולין (קלו). ועיין מה שתירץ באות טו.

(יג) רש"י ד"ה במקד"ש, בתוה"ד, שלישי מיותר לג"ש. כתב הלשם זבח, דהוצרך לומר שלישי יתירא, דאי לאו הכי, הא בנותר נמי נאמר "והנותר ביום השלישי", אלא דהתם לאו יתירא הוא.

(יד) בא"ד, שם. כתב הצאן קדשים, דאין להקשות דלפי האמת נילף כרת לחוץ למקומו מחוץ לזמנו בגזרה שוה דשלישי שלישי, דבטומאה לא כתיב שלישי. דאיכא למימר, מאי חזית דילפת שלישי שלישי מחוץ לזמנו, נילף עון עון מטומאה.

(טו) תוס' ד"ה מסתברא, בתוה"ד, ופירוש זה תימה גדול דמה סברא היא זו ומנין לנו דנוקי קרא בנותר וכו'. כתב הטהרת הקודש, דיש ליישב שיטת רש"י, על פי מה שכתב בקרבן אהרן (מדות הגזירה שוה ח"ז), דהא דקיימא לן בהיקש וגזירה שוה דלקולא ולחומרא לחומרא ילפינן, היינו דוקא היכא שאין הדעת נוטה מאיזה טעם להקיש אל הקל, אבל היכא שיש דעת נוטה לא משגחינן בחומרא, דאם כן מה שכתב רש"י דאפשר ללמוד גזירה שוה מטומאה אף שהיא לקולא, מכל מקום מחמת דטומאה דומה בחד צד לפיגול שנהוג בבמה כדכתבו התוס' להלן, לכך היה ראוי לילף לפיגול מטומאה, אבל מאחר דהברירה בידינו לאוקי קרא בנותר, תו אי אפשר לזוז מן הכלל דלחומרא מקשינן, וראוי לאוקי קרא בנותר ולדון ממנו לחומרא שהפיגול יהיה בכרת. והמעין גנים והמים קדושים תירצו, דלא אתי הכתוב לסתום אלא לפרש, ואם כן אי מוקמינן ליה בחוץ למקומו, לא ידעינן מהיכא גמרינן עון דחוץ לזמנו, אי מחוץ למקומו אי מטומאת בשר, אלא ודאי דאיירי בנותר, ואם כן חוץ לזמנו דמי ליה בז"ב מה שאין כן טומאה.

(טז) בא"ד, ועוד הא לענין במה שוה נמי נותר לטומאת בשר וכו'. כתב הקרבן אהרן (לתורת כהנים צו יג, ב), דאכתי לא דמי בזמן, מה שאין כן נותר דדמי לחוץ לזמנו בין בזמן בין בבמה.

(יז) בא"ד, מה שאין כן בטומאה דמאי דחוץ למקומו הותר מכללו בבמה אין זה קרוי הותר מכללו, כתב במקדש יחזקאל דדבריהם כאן צרכים עיון מהא דכתבו התוס' לעיל (כג:): ד"ה הא אינו נושא, והקרא אורה שם הקשה אהא דאמר ר"ת דפיגול הותר מכללו בבמה דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו, הא בבמה ליכא חוץ למקומו כלל כיון דאין לה מקום, עיין שם.

(יח) גמ', אלא אמר רבא וכו'. רש"י בפירוש התורה (ויקרא יט, ז) פירש כסלקא דעתין דסוגיין, דקרא אריכא חוץ לזמנו וקרא זוטרא לחוץ למקומו.

לא ידעינן במאי איירי.

ב) תוס' ד"ה למקום, בתוה"ד, ועוד קשה וכו', הא האי שלישי לאו בחוץ למקומו כתיב אלא בחוץ לזמנו וכו'. כתב החק נתן, **דרש"י ד"ה תיפוק** הרגיש בזה, שכתב, "מדאפקיה רחמנא בלשון שלישי לחוץ לזמנו, וכתיב בהווא קרא חוץ למקומו", ורצה לומר כיון דכתיב בהווא קרא חוץ למקומו, ולשון שלישי לא צריך לחוץ לזמנו, תנהו ענין לחוץ למקומו.

ג) בא"ד, אבל היכל יש דם שלא נפסל שם כגון דם פנימי וכו'. כתב **המלאכת יו"ט**, דהוא הדין כל הדמים חוץ מדם חטאת נפסל בהבאה להיכל, אלא משום דרבי עקיבא סבירא ליה דכל הדמים שנכנסו להיכל פסולין, נקטו דם הפנימי דלכולי עלמא נכנסין להיכל.

ד) בא"ד, והרב ר' יום טוב מפרש דמקום משולש היינו וכו'. כתב החק נתן, דלפירושו, מקום משולש לא קאי אלא אחוץ למקומו, וקשה מה שהקשו לפירוש רש"י לעיל, אלא דבלאו הכי מקשי שפיר.

ה) בא"ד, ומיהו קשה אם כן למחר פסול אמאי וכו'. ביאר **העולת שלמה**, דבשלמא אי לא בעינן משולש, אתי שפיר הא דלמחר פסול, דהיינו משום חוץ למקומו, כמו חשב לזרוק למחר חוץ למקומו **דלקמן (ל)**, אלא אי בעינן משולש אמאי פסול.

ו) גמ', אמר לו רבי עקיבא הן מצינו בזב וכו'. כתב **המנחת אברהם**, דשמע בשם הגרי"ז, דמבואר הכא, דהא דאם ראתה סתרה, לא הוי דין דנתברר דלא הוי טהרה כלל, אלא הוי "דין סתירה", דבאמת עד השתא היה דין טהרה, אלא כיון שראתה סתרה וטמאה למפרע.

ז) רש"י ד"ה בזב, בתוה"ד, ומנו ד' או ה' ימים וכו'. **תוס' ד"ה וכיון** הקשו, דאין זה קרוי חזקת טהרה. וכתב **הנודע ביהודה** (קמא יור"ד נו), דטעמא דרש"י, דכיון שהפסיקו בטהרה מקרי חזקת טהרה. והוסיף, דאין לומר דאף לרש"י לא מיקרי חזקת טהרה בתחילת ספירתו, אלא דוקא שמנו ד' או ה' ימים, דאין טעם לחלק אם מנו ד' ימים או פחות. אבל **בחידושי הגרע"א** כתב, דאפשר דבדוקא כתב רש"י "ד' או ה'", דקודם ד' ימים סבירא ליה דלא מקרי עדיין איתחזק בהיתירא. אבל הנודע ביהודה כתב, דאי היה רש"י מפרש שמנו ג' ימים היה מקום לומר דסבר דקודם ג' ימים לא מקרי חזקת טהרה, דעד ג' ימים לא נודע בודאי שפסק דם המקור, (עיין **רמ"א** יור"ד קצו, י), אבל כיון שנקט "ד' או ה'" ולזה המספר אין טעם, על כרחך דלאו דוקא נקיט.

ח) גמ', יכול אף מאחר נדרו בלא ירצה. פירש רש"י (בעמוד ב') **ד"ה דלאו**, דאימא דהואיל ואיחרו, בא בעבירה הוא ולא ירצו. וכן כתב **הרמב"ם** (פ"א מבכורות ה"ג), דאף שעבר עליו בלא תעשה אינו נפסל. אבל **תוס' ד"ה ואין** הקשו, דלמה לן קרא, מהיכי תיתי דהוי בלא ירצה. **והשיטה מקובצת** (אות כו) כתב, דסלקא דעתין אמינא שיפסל באיחור חטאתו כמו באיחור זמן גופו, כמו קרבן הבא כבש והביאו לאחר שנתו. **והשפת אמת והמורומי** שדה כתבו, דיש לומר, דמשום דכתב בל תאחר, והוסיף מוצא שפתיך תשמור, סלקא דעתין דהוי כמו שנה הכתוב לעכב.

ט) תוס' ד"ה נפקא לן, תימה הא רבי אליעזר נמי דריש וכו'. הקשה **בחידושי הגרע"א**, הא רבי אליעזר דריש מדכתיב "המקריב", דבהקרבה הוא נפסל, ואם כן היה אפשר לומר דהמקריב היינו דהכהן נפסל, ואין הכי נמי דממילא נשמע דמייירי בפסול מחשבה, אבל ליכא קרא מיותר לאשמעינן דמייירי במחשבה, מה שאין כן מדרשא דאחרים דנפקא להו מ"לא יחשב", שפיר אמרינן דאם איתא דהמקריב היינו דהכהן למה לי קרא ד"לא יחשב".

דף כט ע"ב

ו) גמ', איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי בכור וכו'. הקשו **הטורי אבן** (**ראש השנה ה**): **והשפת אמת** (הכא), דלכתוב גבי קדשים אף על גב דבני הרצאה נינהו וכל שכן בכור, ולמה לי קרא דאחרים. ותירץ **הטורי אבן**, דהוה אמינא דקמשמע לן קרא דאינו נפסל לגמרי, אבל מכל מקום אינו מרצה, קמשמע לן היקישא דאינו נפסל, ומהשתא אידך קרא קמשמע לן נמי דמרצה. **והשפת אמת** כתב, דבאמת אחרים פליגי אבן עזאי, וסבירא להו דמבכור למדין לכל הקרבנות, ורק בן עזאי סבירא ליה דצריך קרא אחרינא לשאר קרבנות, ולא דריש האי היקישא להכי, [אלא להא דאיתא **במכות** (יט.)], וכל קושיית הגמרא, למה ליה לבן עזאי קרא, נילף מהיקישא, דאין היקש למחצה, ומשני דמבכור ליכא למילף וממילא אין צריך ההיקש נמי לבכור.

יא) גמ', אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין ממנו ממון ואין לו. כתב **רש"י ד"ה מבקשין**, שמבקשין ממנו ממונו שגזל. וביאר **השיטה מקובצת** (אות ג), דמבקשין ממנו ואומר שאין לו, שהכל משועבד לכתובת אשתו, והיא אומרת נמי שאין לו. אבל **תוס' ד"ה אלא** פירשו, דמייירי בנדר, עיין שם. וכתב **הערוך לנר** (**ראש השנה ו**), דרש"י מצינו בפירוש התוס', משום דלשון מבקשים ממנו **ממון**, לא משמע דאיירי בנדר, דאם כן הוי ליה למימר סתמא, אלא אם כן אין לו לשלם נדרו, דהרי עיקר בל תאחר בקרבנות.

יב) תוס' ד"ה אלא, בסוה"ד, והא דדריש הכא בך חטא ולא באשתך חטא מייירי במשלם אחר כן אלא שעבר על בל תאחר. הקשה **הטורי אבן** (**ראש השנה ו**), אם כן אשתו לא תמות לעולם, דכל ימיו בעמוד ושלם קאי, ושמא ישלם אחר זמן קודם מותו, והיכי משכחת לה להא דאין אשתו של אדם מתה וכו'. והוסיף, דליכא למימר דמתה היכא דקמי שמיא גליא דאין עתיד לשלם, דהא אין הקדוש ברוך הוא מעניש אדם על שם סופו. ותירץ, דמייירי בגמר בדעתו שלא להביא, ואז נענש מיד. וכן הביא בשם **חידושי הר"ן** (**סנהדרין כב**). שכתב, דמייירי דוקא בגמר בדעתו שלא ליתן, הא אם גמר ליתן אלא שהוא עני, או שעבר על בל תאחר, אין אשתו מתה. **והערוך לנר** (**ראש השנה שם**) כתב, דקרא מייירי באין לו מה לשלם, ובכך נגמרה העבירה, אף על גב דאפשר שלעתיד יהיה לו ממון וישלם. והביא, דכעין זה כתב **הריטב"א** (שם), אלא דכתב דאיירי שתבעו אותו כשהיה יכול לשלם ולא שילם במזיד, ועכשיו כשרוצה אין לו, דאשתו מתה לפי שפשע תחילה.

יג) בא"ד, שם. משמעות התוס', דהא דאמרינן "ולא באשתך", מייירי

איש, דלפי זה, אם אמר תחול זו ואחר כך תחול זו אפילו לרבנן הוי פיגול. אמנם כתבו, דיש לומר דטעמיה דתנא קמא, דמאחר דמחשבת פיגול לא נקבע עד הזריקה, לכך לעולם הוי עירוב מחשבות.

דף ל ע"א

(א) רש"י ד"ה הרי זו, שהעמיד בהמת חולין אצל שתיים וכו'. הקשה הטל תורה, למה נקט שהעמיד, הא גם באמר תחת זו שיש לי בביתי הוי תמורה. ותירץ, דהוכרח לכך, משום שהדיבור אינו חל עד שמסיים דבריו "שיש לי בביתי", ואז כללם יחד, ואף לרבי מאיר יהני כהאי גוונא תמורת עולה ושלמים. ואם אמר תמורת עולה שיש לי בביתי, תמורת שלמים שיש לי בביתי, אף רבי יוסי יודה דחל עולה, דהא אמרה בפני עצמה.

(ב) תוס' ד"ה דבריו קיימים, בתוה"ד, אבל הכא מקיימי תרווייהו. הקשו הצאן קדשים הפנים מאירות והחק נתן, אם כן מאי פריך לקמן ממתניתין, הרי שחיטה וכו', דילמא התם שאני שאינו בזה אחר זה, אבל בלחצות אפשר לקיים שניהם, ומשום הכי מודה רבי מאיר. ותירצו, דלא כתבו תוס' להאי חילוקא אלא לרבי יוסי דסבר דבריו קיימין, אבל רבי מאיר דפליג ארבי יוסי לית ליה האי חילוקא. והלשם זבח והחמדת דניאל תירצו, דעל כרחך אין זה טעמא דרבי יהודה, דאם כן למה אמר רבי יהודה דאי חישוב תחילה חוץ לזמנו הוי פיגול, הא היה צריך להיות פסול, כמו שחשב ביחד, דהוי עירוב מחשבות.

(ג) בא"ד, והא דאמרינן בפ"ק דקידושין וכו', לא שייך למימר תפשוט וכו'. ביאר החק נתן, דלא מצי לשנויי כדלעיל, משום דאפשר לקיים שניהם, דהא אמרת דחציין בחצי פרוטה וחציין בחצי פרוטה אינה מקודשת.

(ד) בא"ד, דכל שאינו בזה אחר זה מיירי בדבר שאין השני יכול לחול מחמת שחל הראשון תחלה וכו'. בתוס' בגיטין (מב.) ד"ה הא מבואר, שהרשב"ם לית ליה להא סברא.

(ה) רש"י ד"ה ה"ג איבעיא, מי אמרינן הא דפליג ר' מאיר ואמר תפוס לשון ראשון וכו'. הקשה השיטה מקובצת (אות ג' בהשמטות בסוף המסכת), דמבואר לקמן (עמוד ב'), דאי הוה טעמא דרבי מאיר משום תפוס לשון ראשון, אם כן גבי תמורת עולה ושלמים נמי אמרינן תפוס לשון ראשון, ומאידיך ברש"י משמע, דאף אי טעמא דרבי מאיר משום תפוס לשון ראשון, מספקין מה הדין בתמורת עולה ושלמים. וכתב, דאין כוונת רש"י משום דינא דתפוס לשון ראשון, אלא כוונתו, דהתם פליג רבי מאיר דהיא תמורת עולה שהוא דבורו ראשון, אבל טעמא משום דמהדר אימלוכי הוא, והוי כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו, דלא חיילא קדושה שניה.

(ו) תוס' ד"ה לחצות, בתוה"ד, ור"ח מפרש לחצות כגון דאמר לחצי היום וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, כיון דלפירושו הקושיא דכיון דאינה לשחיטה אלא לבסוף, ולא חלה עד סוף שחיטה, ומשום הכי הוי כחצות, אם כן כי משני אבוי דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף וממילא חיילא המחשבה מיד, למה הוצרך להוסיף "כגון דאמר סימן ראשון לחוץ לזמנו וסימן שני לחוץ

בששילם להדיא. ועיין באות הקודמת. וכן שיטת הרשב"א בתשובות (ח"ג, שמח), והוסיף, דאינו פשוט, שהיה אפשר לומר, דכל שאינו משלם בזמן שקבעה לו התורה, קרינא ביה אינו משלם, ולפיכך איצטריך קרא לומר דבכי הא, כיון שמשלם לבסוף, יהיה בו חטא על שעבר, מה שאין כן אשתו, דדינה כערב וכששילם כבר נפטר הערב ונפדה המשכון.

(יד) גמ', מנין למחשב בקדשים שהוא לוקה. כתב בהגהות הרא"מ הורוויץ, דבסתמא לא לקי דהא ניתק לעשה דשריפה דעלה קאי והנותר וגו' והכא איירי בגוונא דביטל העשה. והמנחת אברהם (ח"ב עמוד קל) כתב, דלפי מה שהובא בחידושי הגרי"ז (מנחות ב. בשם הגר"ח), דאיסור "לא יחשב" הוא "המחשבה" ולא מה שנפסל, ודאי לא שייך לומר דמצות השריפה תנתק לאיסור המחשבה.

(טו) גמ', לאו שאין בו מעשה הוא. הקהילות יעקב (זבחים סי' א') הביא קושית השיטה מקובצת (בסוף פרק המפקיד) אמאי המחשב בקדשים חשיב לאו שאין בו מעשה, הא בדיבורו איתעביד מעשה שנעשה פיגול. ומתריך, דבקדשים הפסול נעשה במחשבה בלבד, והדיבור אינו אלא כדי לברר מחשבתו. ועיין עוד במנחת חינוך (מצוה קמ"ד אות י"ח) ובמשנה למלך (פי"ג מפסולי המוקדשין ה"א) ובהגהות הגרע"א (שם).

(טז) מתני', וחכמים אומרים זה וזה פסול ואין בו כרת. כתבו תוס' מנחות (יב.) ד"ה וחכ"א [אמתניתין דהתם דקתני לענין מנחות כמשנה זו], דאף דחכמים היינו תנא קמא, יש לומר דאתי למסתם כוותיה. והתפארת ישראל (אות מז) כתב, דקתני כן, כדי להפסיק בין דברי ר' יהודה לבין הא דתני בתר הכי, לאכול חצי זית וכו', דלא תימא כולה מילתא דר' יהודה היא.

(יז) מתני', לאכול כחצי זית וכו', כשר. כתב הטהרת הקודש, דאף דשיעור כזית בפיגול לא ילפינן אלא מהא דנאמר בו לשון "אכילה", והרי בכל איסורין קיימא לן דחצי שיעור אסור מן התורה, היינו דוקא בדבר שאיסור מגופו, אבל הכא שעתה רוצה להחיל עליו שם איסור, אינו חל על חצי שיעור. ובשדי חמד (מערכה ח כלל יג) דן בזה בארוכה.

(יח) גמ', אמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות וכו'. כתב השפת אמת, דלשיטת אילפא דמתניתין איירא בשתי עבודות, סיפא דחצי זית בחוץ וחצי זית מחוץ, איירא נמי בב' עבודות, ואפילו הכי פסול. ופליגי בה אמוראי במנחות (יד.).

(יט) גמ', מחלוקת בשתי עבודות אבל בעבודה אחת דרבי הכל עירוב מחשבות הוי. כתב הקרן אורה, דאף דבב' עבודות, הפיגול נמי לא חל עד אחר זריקה, מכל מקום איגלי מילתא למפרע שקדם מחשבת הזמן בעבודה ראשונה, אבל בעבודה אחת תרווייהו כהדדי חיילי. וכתב הטהרת הקודש, דטעמא דרבנן, דהואיל ואין נקבע הפיגול עד אחר זריקה, חל הכל בזימנא חדא.

(כ) רש"י ד"ה אף בעבודה אחת מחלוקת, דאית ליה לר' יהודה תפוס לשון ראשון. כתבו הטהרת הקודש והחזון איש (ב, סק"ח), דלפי זה טעמא דתנא קמא, משום דסבירא ליה דאף בגמר דבריו אדם נתפס, וחלות שתי המחשבות יחד. ולפי זה כתב הטהרת הקודש, דהיכא דגמר כהן אחר את העבודה במחשבת חוץ למקומו, מודה תנא קמא דהוי פיגול. וכן כתב החזון

הדרק היומיומי

מסכת זבחים דף ל – דף לא

ג טבת – ד טבת התשע"א

לרבא דלא מפרש כן, אינו מוכרח. אמנם השיטה מקובצת (אות ג) ביאר כוונת הגמ', דבאמת יכול לחזור בו תוך כדי דיבור, אבל הכא דנמלך והוי כמו שאמר "תחול זו ואחר כך תחול זו", לא חיילא. וכן ביאר (באות יא) בשיטת רש"י.

יד) רש"י ד"ה ה"ג להכי אמר, וכ"ך וכו' שמעינן מיהא מדרבה בר בר חנה דהיכא דאמר "תמורת עולה ושלמים" מודה רבי מאיר וכו'. כתב הטהרת הקודש, דלכאורה היכא דאמר "תמורת עולה ותמורת שלמים", נמי מודה רבי מאיר, מאחר דאמר ותמורת בוי"ו מוכח דדעתו היתה על שניהם. והוסיף, דכן נראה מדברי הרע"ב בתמורה (פ"ה מ"ד). אמנם מסתימת הגמ' הכא לא משמע כן.

טו) גמ', תא שמע דבעא מיניה לוי מרבי חישוב לאכול כזית למחר בחוץ וכו'. הקשה השפת אמת, דמוכח הכא דרבנן ורבי יהודה פליגי אף בעבודה אחת, ודלא כאילפא לעיל (כט:), ואמאי לא מייתא הגמ' סייעתא לרבי יוחנן מהא. **טז) גמ', לדידיה דלא אתניתיה אלא חדא וכו', ידי דווקא וכו'.** הקשה השפת אמת, מדוע באמת תני ללוי רק כזית כזית, כיון דבאמת אפילו כזית וכזית פרטי הוי.

יז) גמ', וסבר ידי דווקא וכו'. הקשה הלשם זבח, מנא ליה לרבי לומר דלוי היה מסופק בהא, הא מצי למימר דלוי ידע בודאי שהם לא טעו, אלא דמכל מקום הוה מספקא ליה אי דידיהו דוקא, ודוקא בהני תרתי פליגי רבי יהודה, או דלמא כי היכי דשייר לדידיה, שייר נמי לדידיהו, אבל באמת פליגי רבי יהודה אפילו בכזית למחר בחוץ. ואי הוי אמרינן הכי, לא הוי קשיא קושיית הגמ' "ותיבעי ליה כזית וכזית".

יח) גמ', אם כן מרתח רתח וכו'. הקשו התוס' בחולין (גב.) ד"ה סברי, אם כן הוה ליה לשאול "כזית וכזית", והוי שמעינן מינה, דאי בכזית למחר בחוץ הוי פרטא, היה לו לרתח, "השתא בכזית למחר בחוץ הוי פרטא, כזית וכזית מיבעיא". וכתבו הברכת הזבח והצאן קדשים, דנתיישב על פי מה שכתב רש"י ד"ה א"כ מירתח, דהוי ליה למידק דהוי כללא מדאתניה "כזית כזית", דמשמע הא "כזית וכזית" הוי כללא וכל שכן בכזית למחר בחוץ, מה שאין כן איפכא, הא דאתניה לא מסייע לריתחא, אלא סותרו, ולא הוי ליה למירתח. והמאירי (קידושין טו.) ביאר, דהא דקתני דהוי רתח, היינו משום דכיון דמשמע דפשיטא ליה דב"כזית כזית" לא הוי עירוב מחשבות, אם כן הוי ליה פיגול וצריך להביא קרבן אחר, והא בהא נמי הוי עירוב מחשבות ואין צריך קרבן אחר, ואם כן הוי חולין בעזרה, אבל אם היה שואל ב"כזית כזית", אף אי סבירא ליה דהוי פרטא, לא הוי ליה למרתח, כיון דאינו בא לידי חולין לעזרה. והוסיף, דהיינו על דרך פירוש ולא על דעת פסק, דהרי אף במקום עירוב מחשבות לא עלה לבעלים הואיל ואין הזבח כשר וצריך להביא קרבן אחר. וצריך תלמוד.

דף לא ע"א

א) גמ', ורב המנונא אמר עירוב מחשבות הוי. הקשה בחידושי הגרי"ז, היאך

למקומו". [ולכאורה יש לומר, דבעי דבעינן שתהיה מחשבה ב"עבודה" ולכן בעי סימן שלם].

ז) רש"י ד"ה דכי לחצות דמוי, דלאו מיהדר אימלוכי שהרי כמה זיתים יש וכו'. ביאר הטהרת הקודש, דאותה מעלה דאיכא בלחצות, דמשמעות דבריו דנתכוין תחילה שיחולו שניהם, איכא נמי בשחיטה בלאו תוספת דיבור, דכיון שלא אמר אלא כזית חוץ לזמנו, מסתבר דהשתא כוונתו לכזית אחר, ולא לחזור מדיבורו הראשון.

ח) תוס' ד"ה סימן, בתוה"ד, ולא דמי לפסיעות. כתב בשיעורי הגרי"ד, דמשמע מדבריהם, דכל פסיעה חשיבא חצי מתיר. והקשה, דמסברא נראה דכל מקצת הולכה הוי עבודה שלמה ומתיר שלם. וכן כתבו להדיא המנחת פינוך (קמד, ג) והמקדש דוד (לג, א), דפסיעה אחת לא חשיב חצי מתיר, כיון דלית בה שיעור להולכה.

ט) בא"ד, ויש לתמוה וכו', תיקשי ליה ממתני' דהקדים וכו'. ביאר הצאן קדשים, דהיינו דתקשי לאביי דסבירא ליה דבלחצות מודה רבי מאיר דלא אמרינן תפוס לשון ראשון, הא רבי מאיר סבירא ליה התם בהקדים מולין לערלים, דבסוף השחיטה דחלים שניהם דהא אינו אלא לבסוף, ואפילו הכי חל דיבור ראשון.

י) רש"י ד"ה דאמר קומץ. מבואר בדבריו דליקוט הלבונה לא הוי מתיא הלכך העמידה בהקטרה. אמנם השיטה מקובצת (אות ט') לא גרס בגמ' "שהקטיר". וכן דעת הרמב"ם (פט"ז מפסולי מוקדשים ה"ז) שסילוק הלבונה הוי נמי מתיר ולכן הקומץ של הסולת הוי חצי מתיר וסילוק הלבונה הוי חצי מתיר.

דף ל ע"ב

יא) תוס' ד"ה אמר ליה אביי, בתוה"ד, ותימה דמאי מקשי ליה רבא לאביי לעיל וכו'. כתב הצאן קדשים, דהא דלא הקשו על אביי עצמו דמשני לעיל על קושיית רבא, דמתניתין איירא בשני סימנים וכו'. משום דהיה אפשר לומר דאביי משני לה אליבא דרבא, ואין הכי נמי לדידיה לא קשיא ליה.

יב) בא"ד, שם. תירץ השיטה מקובצת (אות ד) בהשמטות בסוף המסכת) בשם הריב"א, דקים ליה לרבא, דאביי דאמר דבהא ודאי מודה רבי מאיר, לכולי עלמא קאמר, אפילו למאן דאית ליה טעמיה דרבי מאיר משום תפוס לשון ראשון. וכן תירץ הקרן אורה, והכריח כן, דאי לאו הכי, מאי איירא דקאמר לחצות מודה רבי מאיר דשניהם חלים כאחת, הא אפילו בתמורת עולה ושלמים מודה.

יג) גמ', רבי מאיר סבר מדהוה וכו', שמע מינה מיהדר קא הדר ביה. פירש רש"י ד"ה מיהדר, דלחזור אי אפשר. והוכיח המשנה למלך (פט"ו ממעשה הקרבנות ה"א) מדבריו, דחזרה תוך כדי דיבור, לא מהניא בהקדש. וכן הוכיח מרש"י בתמורה (כה:): ד"ה בתוך כדי דיבור. וכן כתבו הקצות החושן (רנה סק"ב) והטהרת הקודש (עמוד א') בשיטת רש"י. אבל העמודי אור (ק"ז, יג-טז) כתב, דכל זה מוכח לשיטת ר' יצחק בר יוסף, וכשיטת אביי, אבל

שתי טומאות שוות אפשר דמצטרף.

(ה) תוס' ד"ה אמר, בסוה"ד, ולפי' רבינו תם שפירשתי לא צריכא למה שפירש בקונטרס דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא. וכן שיטת תוס' בשבת (צא.) ד"ה אי לענין, ותוס' פסחים (לג.) ד"ה לאימת, שאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה. וכתבו התוס' בחולין (כד:) ד"ה התורה ובנדה (יז:) ד"ה אפילו בדעת רבינו תם, דמדרבנן מקבל טומאה אפילו בכל שהוא. אבל הרשב"א (שבת צא.) כתב, דאפילו מדרבנן אינו מקבל טומאה. וכן כתב המגן אברהם (קנה סק"ג) בדעת הרוקח.

(ו) רש"י ד"ה רב אשי, כרבא סבירא ליה וכו'. כתב השפת אמת, דאפשר לומר נמי להיפוך, דאפילו רב המנונא דפליג לעיל אדרבא מודה הכא, דהתם טעמא, דכיון דכבר נפסל, אין הפסול הולך ממנו, כמו שכתבו תוס' ד"ה עירוב וד"ה הא, אבל הכא מיד כשבא לכלל פסול, חל הפיגול. וכן הקשה בחידושי הגרי"ז על רש"י, אמאי פירש דסבירא ליה כרבא. ועוד הקשה, אמאי נקט רב אשי שחיטב כזית חוץ למקומו ואחר כך חוץ לזמנו, הרי הוא הדין איכפא, אי יחשוב קודם חציו חוץ לזמנו. וכתב, דאתא לאשמעינן, דלא תימא כיון דחשב קודם חוץ למקומו, נימא דלרבי יהודה אמרינן תפוס לשון ראשון ולא יהיה פיגול.

(ז) גמ', חישוב שיאכלוהו כלבים וכו'. הרמב"ם (פי"א מפסולי המוקדשים ה"י) כתב, דהוא הדין שאר בהמה וחיה. והמנחת חינוך (קמד, ד) כתב, דהוא הדין עוף. [נדכתיב (בראשית מ, יט) "ואכל העוף את בשרך"]. והטל תורה הקשה על הרמב"ם, הא בהמה אין דרכה לאכול בשר כלל, אף על ידי הדחק, כדקתני בבא קמא (יט:): ובשולחן ערוך (חוי"מ שצא, ג), מה שאין כן כלב, כדאיתא בשולחן ערוך (שם, ו). וולכאורה יש להעיר, דכתיב (דברים כח, כו), "והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ". והיעב"ץ כתב, דבדווקא נקט כלבים, אבל שאר בהמה לא הוי פיגול דלא הוי אכילה. אבל הוא הדין אם חיטב לאכילת חיה דשמה אכילה (עיין בבא קמא שם), אלא נקט כלבים, לאשמעינן דאפילו למ"ד דכלב מין בהמה הוא, הוי אכילה.

(ח) גמ', אלא מעתה חישוב שתאכלוהו אש וכו', אי דאפקה בלשון אכילה ה"נ וכו'. בגמ' מנחות (יז:) איכא ריבוי דלא שנא מחשב בלשון אכילה למזבח, לא שנא כי מחשב בלשון הקטרה למזבח, הוי פיגול. והקשו תוס' (שם) ד"ה דלא, דתיפוק ליה מדאמרינן הכא דאכילת אש איקרי אכילה. ותירצו, דאיצטרך לריבויי בגוונא שחיטב שיאכלוהו מוּבַח למחר, אף על פי שלא הזכיר אש, דמקרא דהכא לא נפיק אלא אם כן הזכיר אש. עוד תירצו, דלא נתרבה הכא אלא בשר כיון דדרכו ליאכל, אבל התם מיירי באימורים וסלקא דעתין דהוי כמחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר דלא הוי פיגול.

(ט) גמ', חישוב לאכול כזית בשני בני אדם מהו. ביאר בחידושי הגרי"ז, דשני צדדי הספק הם, אי דין מחשבת פיגול על החפצא, דהיינו שיהיה נאכל מהקרבת כזית חוץ לזמנו, ואם כן אף בב' בני אדם מצטרף, או דהמחשבה היא על הגברא האוכל, שיעשה מעשה אכילה בכזית, ובעי חוד מעשה אכילה.

הוי עירוב מחשבות, הא הפסול חל מחמת הצטרפות שתי המחשבות, ואם כן איך שייך לומר דלא קרב המתיר כמצוותו, הלא בלא המחשבה דחצי זית חוץ לזמנו, לא חל מחשבת פסול, והיא גופא מחשבת פיגול. וביאר, דכיון דקיימא לן מ"היה" שמצטרפין, חשיב יש כאן מחשבת פסול אחרת מלבד מחשבת הפיגול, וסבר רב המנונא, דכיון שנצטרפה מחשבת חצי זית חוץ לזמנו לחצי זית חוץ למקומו, והוי מחשבת פסול, תו לא מצטרפת הך מחשבה לחצי זית אחר כך. ועיין שם מה שהוסיף ביאור. והקהילות יעקב (סימן כג) כתב, דאף לרב המנונא היכא דאיכא חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו, ואחר כך כזית שלם חוץ לזמנו, הוי פיגול, כיון דאין פסול הקרבן אלא בצירוף דחצי זית חוץ לזמנו, בדמהותו אינו מעכב הפיגול. אבל בגוונא דידן, כיון דיש הפסק בין שתי החצאי זיתים דחוץ לזמנו, הוי כב' חצאי זיתים בעלמא, דבדאיכא יותר מכדי אכילת פרס אינם מצטרפים.

(ב) גמ', כביצה אוכל ראשון וכו', ראשון. פירש רש"י ד"ה ראשון, דהתערובת הזה תורת ראשון עליו לעשות מגעו שני וכו'. אמנם בחידושי הגרי"ז הביא לשון הרמב"ם (פ"ד מטומאת אוכלין הי"ג) דכתב, דהכל ראשון, ותמה עליו, הא השני לא נעשה ראשון. מאי לשון ראשון.

(ג) תוס' ד"ה הא חזר, תימה מה ענין וכו'. כתב הקרן אורה דמה שכתבו התוס' דהכא כבר נפסל הקרבן אינו מוכרח כל כך, משום דמה שאמרה תורה דחוץ לזמנו וחוץ למקומו מצטרפין, היינו לאחמורי ולפוסלו. והיינו דוקא כשנצרך לצירוף, אבל כשחזר וחיטב חצי זית חוץ לזמנו, בטל הצירוף דחוץ למקומו, ויקץ כישן הפיגול, כיון דבחוף למקומו לחוד ליכא שיעור לפוסלו. והכי נמי לענין צירוף ראשון ושני כשנצרך לצירוף, מצטרפין להיות שני בלבד, וכי חזר ועירבן הוי ראשון, ולא אמרינן כיון דכבר נקרא עליו שם שני, אינו חוזר להיות ראשון, אלא מתעורר לטומאתו הראשונה. ומה שכתבו התוס' דלאו משום שנתבטל כו' אלא דאין לו כח כו', נמי אינו מוכרח, דיש לומר דכשם דלענין טומאה אינו אלא שני, ובטלה ממנו טומאת ראשון, ואפילו הכי חוזר וניעור בצירוף ראשון, הכי נמי אף דכבר נקרא עליו שם פסול, היינו משום דליכא שיעורא לעשותו פיגול, אבל על ידי צירוף חוזר ומתעורר שם פיגול. והקהילות יעקב (סימן כג) כתב, דלפי מה שכתב, (מובא באות א), אתי שפיר, דטעמא דרב המנונא הוי משום דדין צירוף ליכא כשנעשה הפסק בין שני החצאי זיתים, כיון דכבר נתחבר חצי הזית דפיגול עם חצי הזית דחוץ למקומו, אבל אין בכחה גרידא למנוע את חלות הפיגול.

(ד) רש"י ד"ה לטמא, בתוה"ד, וא"ת אי בדלא הוי ביה שיעורא מעיקרא היאך קיבל טומאה וכו'. המשנה למלך (פ"ד טומאת אוכלין ה"א) מסתפק, לפי השיטות (עיין תוס' ד"ה אמר) דאין אוכל פחות מכביצה מקבל טומאה, מה הדין אם לאחר מיכן נצטרף עם אוכל אחר שנגע בטומאה והושלם לכביצה, אי מועיל לטמא. והשער המולך (פ"ו מברכות ה"א) כתב, דמהא דהוצרך רש"י לומר דגם פחות מכביצה מקבל טומאה, וכן מדהוצרכו תוס' ד"ה אמר לאוקמי, דהיה כביצה מעיקרא. מוכך דאינו מצטרף, וכתב היד דוד, דאפשר לומר דשאני הכא, דלא הוו שתי טומאות שוות, מה שאין כן בגוונא דהוו

דף לא ע"ב

מצטרף ואע"ג דחשיב לחצאין. ורש"י במנחות (יב:): ד"ה אלא אימא, פירש, כגון דחשיב חצי זית בחוץ וחצי זית למחר. (טז) תוס' ד"ה ומאי קמ"ל, תימה טובא קמ"ל כדדייק אביי גופיה וכו'. כתב הצאן קדשים, דיש לומר דהמקשן סבר, דכבר מרישא איכא למישמע מיניה שני בני אדם ויתר מכדי אכילת פרס, דהוי דומיא דחצי זית בחוץ וחצי זית למחר.

פרק כל הפסולין

(יז) מתני', כל הפסולים וכו' ובטמאים. ביאר התפארת ישראל דמשכחת ליה בנכנס בתיבה ומגדל, דהרי נזיר שנכנס בכהאי גוונא לבית-הקברות לא נטמא, והכי נמי אינו חשוב מטמא מקדש, ועיין שם בהמשך דבריו. (יח) תוס' ד"ה שהשחיטה, בגמ' מוכח דנשים שוחטות אפי' לכתחילה מדקאמר הא דתנן ששחטו דיעבד וכו'. והרש"ש כתב בשם גדול אחד לדחות ראייתם, דאפשר דפירוש "כל הפסולים", היינו הנך דחשבינהו בפירקין דלעיל (טו:), והתם הוזכר טמא, אבל לא נשים. נולכאורה צריך ביאור, דהוזכר שם זר, ונשים בכלל זר הן, ואף דהמנחת חינוך (שצ, א) כתב, דאפשר דלדעת החינוך, אין פסול נשים כהנות משום זר, מכל מקום סתם נשים הוו בכלל זר, ואם כן כל הפסולין קאי נמי אסתם נשים].

(יט) בא"ד, שם. כתבו התוס' בחולין (ב). ד"ה הכל שוחטין, דהא דלא תני התם הכל שוחטין אחד האנשים ואחד נשים, דאין חידוש באשה יותר מבאיש, והא דהכא קתני נשים, היינו משום דבשאר עבודות נשים פסולות אפילו כהנות.

(כ) בא"ד, דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלה. בהגהות מיימוני (פ"ד משחיטה ה"ב אות ב) כתב בשמו, שמא יתעלפו מפני שדעתן קלה. וכן כתב בסמ"ג (עשין סג קמא, א).

(כא) מתני', שהשחיטה כשרה בזרים, רש"י ביבמות (לג:): כותב לגבי שחיטת זר בשבת, "ואין כאן זרות". וביאר הנימוקי הגרי"ב בדבריו, דליכא חילול שבת כיון שהותרה השחיטה בזר. אמנם הרש"ש מדייק ברש"י דזרות ליכא, אבל איסור שבת איכא, שלא הותרה בשבת במקדש אלא לכהנים, ועיין שם בהמשך דבריו שדן בדברי הרא"ש. ועיין שער המלך (פ"ו מביאת מקדש).

(כב) תוס' ד"ה ובטמאים, בתוה"ד (הנמשך לעמוד הבא), ואי לאו דאיכא איסורא דאורייתא לא היו דוחקין כל כך למחר. ביאר הקובץ הערות (סימן ח אות טו), על פי מה שכתב הנהניבות המשפט (רלד סק"ג), דהעובר על איסור דרבנן בשוגג, אין צריך כפרה כלל, כיון דבאיסור דרבנן, אין עובר אלא על מצוה לשמוע דברי חכמים, ובשוגג אין כוונתו לעבור על דברי חכמים, והכי נמי כיון דעסוק הוא להוציא הטומאה מהעזרה, אף שאינו ממחר כל כך, אינו עובר על דברי חכמים.

(י) גמ', בעי רבא חישוב לאכול כזית ביותר מכדי אכילת פרס מהו וכו'. הקשו הפנים מאירות והשפת אמת ובחידושי הגרי"ז, כיון דאיפשיט דכזית לב' בני אדם הוי פיגול, אף דבאכילת הדיוט קיימא לן דלא הוי אכילה, אם כן מאי שנא מאחד שאוכל ביותר מכדי אכילת פרס. וכתב הפנים מאירות, דרבא מבעיא ליה אם תמצוי לומר דבשני בני אדם לא הוי פיגול. וכעין זה כתב השפת אמת בדעת הרמב"ם (פ"ד מפסולי המוקדשים ה"י), דפסק בפשיטות דמצטרף בחישוב לאכול יותר מכדי אכילת פרס, אף דבגמ' לא איפשיטא. וכתב, דרבא לא ידע מספיקא דרב אשי, וכיון דנפשט ספיקו דרב אשי, נפשט נמי ספיקו דרבא. והכסף משנה כתב, דסבירא ליה להרמב"ם, דהא דאמרינן דלמא בהיסק גדול דחיה בעלמא הוא, או דלא גרס הדיחוי בגמ' כלל. אמנם התוס' ד"ה הא כתבו, דיתכן דב' בני אדם יצטרף, וביותר מכדי אכילת פרס לא יצטרף. ובחידושי הגרי"ז ביאר, דלא דמי לב' בני אדם, דהתם במציאות הוי ב' אכילות, אבל היכא דמחשב לאכול כזית ביותר מכדי אכילת פרס, כיון דנאמר הלכה דלא הוי שיעור אכילה, הוי כמחשב על פחות מכזית, עיין עוד שם. וכעין זה מבואר בקרן אורה. ובקהילות יעקב (סימן כג, ב) כתב, דהיכא דיאכל ב' חצאי זיתים בהפסק של כדי אכילת פרס, לא גרע מב' בני אדם, אבל הכא איירי דעוסק באכילה כל העת, ושוהה באכילת כזית יותר מכדי אכילת פרס, וכהאי גוונא הוי עצם האכילה שלא כדרכה. ולפי זה יישב הקרן אורה קושיית תוס' ד"ה ביתר, דהתם הוי דרך אכילה. והקהילות יעקב כתב, דלא משמע כן מלשון רש"י ד"ה ה"ד לאכול.

(יא) תוס' ד"ה הא. בתוה"ד, ויש לומר וכו' אע"ג דהוי כעין שני בנ"א וביתר מכדי אכילת פרס, כתב החזון איש, דנראה שלא היה בגירסתם דיחויא דגמ', "דלמא בהיסק גדול" וכתב שכן צידד הכסף משנה (פ"ד מפסולי המוקדשין ה"ו) בדעת הרמב"ם שפוסק כפשיטת אביי. ועיין שפת אמת.

(יב) תוס' ד"ה ביתר, וא"ת לוכח מדרתנן וכו'. השפת אמת נסתפק, מה הדין היכא דחשיב לאכול כזית למחר, וחצי מכזית זה אכל גם בחוץ, אי הוי פיגול, דאין החצי זית דחוץ למקומו מעכב הכזית דלמחר, או לא הוי פיגול כיון דעל חצי כזית חשב גם מחשבת פסול, דהא בכזית למחר בחוץ אמרינן לעיל (ל): דהוי עירוב מחשבות. וכתב, דאי נימא דלא הוי פיגול, יש ליישב קושיית תוס', דאפשר דמתניתין איירי בכהאי גוונא, והוי בתוך כדי אכילת פרס, אלא דכתב, דנראה יותר דהוי פיגול.

(יג) בא"ד, שם. הקשה העולת שלמה, דמשכחת לה במחשב לאכול חצי זית קודם עלות השחר בחוץ, וחצי זית אחר עמוד השחר ואין בין זה לזה יותר מכדי אכילת פרס.

(יד) בא"ד. וי"ל דדלמא בלהקטיר וכו'. כתב הצאן קדשים, דהא דפריך לקמן דמרישא שמע מינה, כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר פסול וכו', אף דדלמא איירי בהקטרה, מכל מקום לענין צירוף פריך שפיר, דמאי שנא הקטרה מאכילה.

(טו) רש"י ד"ה אלא אימא, בסוה"ד, הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול

דף לב ע"א

א) מתני', נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר. כתב השפת אמת, דלכאורה משמע, מדשינה ונקיט לשון דיעבד, ולא כדקתני ברישא "יחזיר לימין" וכהאי גוונא, משמע דלכתחילה אין לאסוף מן הרצפה. וביאר, דהיינו משום דאינו דרך כבוד. אבל הביא דברי התוס' לקמן (לד): ד"ה כל שבידו, דמצוה לאסוף. וכתב, דיש לחלק, דאם נשפך כל הדם מצוה לאסוף, אבל אם נשאר בכלי, לכתחילה לא יאסוף.

ב) מתני', אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל. ברמב"ם (פי"ד מפסולי המוקדשים ה"ב) מבואר, דאף בגוונא דאין נעשה שאר הדם שיריים, מכל מקום הדם שבכוס ישפך לאמה, ומשום הכי קתני דוקא דיחזור הכשר ויקבל. וכן כתב המנחת חינוך (קלח, ח) בדעת תוס' לקמן (צב). ד"ה ושקבלו. וביאר בחידושי רבינו חיים הלוי (שם), דהוי מדין שיריים, דכיון דנעשה זריקה בהדם הוי שאר הדם שיריים, והחזון איש (סימן י') ביאר דטעם הפסול, דכיון דנעשה כאן עבודה בדם שבכוס, נדחה, ונפסל כל הכוס.

ג) גמ', שחטו דיעבד אין לכתחילה לא ורמינהו ושחט שחיטה בזר כשירה וכו'. הקשה השפת אמת, מנלן דכשר גם לכתחילה, ואי נימא מדלא קתני ששחטוף אלא קתני סתמא כשירה, ומשמע אפילו לכתחילה, הא למסקנא אמרינן דטמאים אין שוחטים לכתחילה ובברייתא תני טמאים, ועל כרחך דבידיעבד מיירי. וביאר, וכן ביאר הקרן אורה, דקושיית הגמ', דהואיל ויליף מקרא להכשיר מהיכי תיתי למפסלינהו לכתחילה.

ד) גמ', הוא הדין דאפילו לכתחילה וכו'. כתב הריטב"א ביומא (כה:), דהא דמפסינן על השחיטה, אף על פי שהשחיטה כשרה בזר, מכל מקום מצוה בכהן לכתחילה, כדאיתא בזבחים. וצריך ביאור. והמאירי (שם) כתב, דאף דשאר קרבנות מותרת שחיטתן לכתחילה בזר, מכל מקום קרבן התמיד בעי לכתחילה בכהן. ובשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב, קנז) הביא מג' מקראות (דברי הימים ב, כט, כג, כד) שהקפידו בשחיטה בכהנים או לויים. ובספר ראש המזבח תמה עליו, דשאני התם שהזרים נטמאו בטומאת עבודה זרה.

ה) גמ', שם. כתב השפת אמת, דכיון ששחיטה כשירה בזרים, אם כן בקרבן יחיד מצוה בבעלים טפי, דמצוה בו יותר מבשלוחו. וכן כתב החשק שלמה (מנחות יט.). וכן הביא בשם הגר"א באלוהו רבה.

ו) גמ', מ"ש סמיכה דכתיב לפני ה'. רש"י ד"ה דכתיב ביאר, דכתיב "לפני ה'" בשחיטה, דכתיב "ושחט את בן הבקר לפני ה'", וכיון דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה אין סמיכה בחוץ. אמנם תוס' ד"ה מאי בשם רש"י לקמן (קייט): ד"ה לפני ביארו, דהיינו מדכתיב "יקריב אותו לפני ה' וסמך". וכתב הזבח תודה, דאפשר דאיכא נפקא מינה, אי סמך בחוץ, אי בדיעבד בעי לחזור ולסמוך בפנים או לא, דלפירוש רש"י דהוי מדין תיכף לסמיכה שחיטה, הא לא הוי דין אלא לכתחילה כמו שכתב הרמב"ם (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ב). וכתב לדחות, דאפשר דכל זה אם כבר שחט, אבל אם עדיין לא שחט צריך לחזור ולסמוך לכתחילה, ובפרט למאי דמסיק לקמן (לג.). דתיכף לסמיכה שחיטה מדאורייתא.

דף לב ע"ב

ז) גמ', שחיטה נמי אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט. הקשה הקרן אורה, דכיון דקיימינן השתא דביאה במקצת לא שמה ביאה, הא מצי מעייל ידיה ושחיט, ולמה ליה סכין ארוכה. וכתב, דברי שחולין (ב): משמע, דאיצטרך סכין ארוכה כדי שלא יגע בבשר, ועיין באות הבאה.

ח) גמ', שמעון התימני אומר מנין שיהיו ידיו של שוחט לפניו מן הנשחט וכו'. פירש הראב"ד (בפירושו לתורת כהנים ויקרא ד, ג), שצריך שיהא השוחט בפנים, וגמרינן ליה מדכתיב "ושחט את בן הבקר לפני ה'", דהיינו שעל השוחט את בן הבקר להיות לפני ה'. אמנם המלבי"ם (ויקרא א, אות לו) והאבן האזל (פ"א מפסולי המוקדשים ה"ח) כתבו, דעיקר הדרשא היא על ידיו של שוחט, דהיינו דפעולת השחיטה תהיה לפני ה'. ונלכאורה צריך עיון דאמרינן בסוגיין, הא מני שמעון התימני, והא איירינן למאן דאמר ביאה במקצת שמה ביאה, ואי סגי בהכנסת ידו אכתי קשה דיכול להכניס ידו ולשחוט. ועיין באות הקודמת. וכן הביא השיטה מקובצת (אות ב') גירסא, "שיהא שוחט וכן הבקר לפני ה'". והקרוב אהרן (שם) ביאר, דהוא דין מיוחד שהשוחט יעמוד לפניו מן הנשחט. עיין שם.

ט) גמ', וראה קרי בו ביום וטבל. הקשה הערוך לנר (יבמות ז:), לשיטת רש"י ד"ה אע"פ, דטבול יום אסור ליכנס מדאורייתא להר הבית, אמאי קתני וטבל, הא אף אחר הטבילה, אסור לו ליכנס מדאורייתא.

י) תוס' ד"ה ורבי יוחנן, בתוה"ד, דר' יוחנן לאו תנא הוא וכו'. אבל בחידושי הרמב"ן (שבת קיד): כתב, דתנא הוא ויכול לחלוק.

יא) בא"ד, ומיהו קשה דאי קסבר האי תנא טבול יום דזב כזב דמי אם כן איכא לאו דלא יטמאו את מחניהם ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. כתב הערוך לנר (יבמות ז:), דרש"י סבירא ליה, דעשה שיש בו כרת דוחה אף לא תעשה ועשה. וכן כתבו תוס' לקמן (לג): ד"ה לענין. אבל תוס' בחולין (עח): ד"ה מנין כתבו, דאינו דוחה, עיין שם בהגהות מהר"ב רנשבורג. אבל בספר ראש המזבח לקמן (לג): כתב לחלק דלא יסתרו דבריהם. והצאן קדשים כתב, דאף דכתבו תוס' לקמן (שם) דעשה שיש בו כרת דוחה לא תעשה ועשה, מקשו שפיר, למאי דמסיק הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו, דלמא הא דהותר, היינו רק דעשה דפסח שיש בו כרת ידחה לעשה דמצורע שיש בו כרת, אבל לא לדחות גם עשה שיש בו כרת וגם לא תעשה.

יב) תוס' ד"ה א"ל מטונך, בתוה"ד, שהרי בשמיני קאי ואינו אלא מחוסר כיפורים. שיטת תוס' בפסחים (סז): ד"ה שכך, דאפילו בימי ספורו מותר לו ליכנס להר הבית.

יג) גמ', אמר ליה רבא אדרבה איפכא מסתברא מצורע היתירא הוא להא אישתראי ולהא לא אישתראי. התוס' ביבמות (ח): ד"ה רבא כתבו בתירוץ קמא, בדעת רבא התם [ולא הביאו סוגיא דילין], דלית ליה הואיל ואישתרי, וסבירא ליה דביאה במקצת לא שמה ביאה. ובתירוץ בתרא סברי, דרבא נמי מודה דאמרינן הואיל ואישתרי, [אף בהותרה] ויכול לסבור דביאה במקצת שמה ביאה. והקשה הטורי אבן (מגילה ג), דהכא מבואר להדיא, דרבא לא

בקדשים. וכתב החוות יאיר (רכז), דלפי זה הדרינן משינויא דרב יוסף דכל הסומך ראשו ורובו מכניס, דכל כוחו בעינן, דהא אסור לו לסמוך בכל כוחו. (ז) תוס' ד"ה סמיכת אשם, בתוה"ד, וקאתי לאשמועינן דטעון סמיכה דאורייתא. הקשה החק נתן, איך יכולים לעשות לו סמיכה דאורייתא, הא דילמא אשם הוא ואין טעון סמיכה, והוי עבודה בקדשים. והביא, דלקמן (עו): כתבו התוס' ד"ה וסמיכה, דלמאן דאמר סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא, עבדינן סמיכה בהקפת יד. והמלא הרועים כתב, דהכא סבירא להו דספק דאורייתא מדאורייתא לחומרא, ולכך מן התורה בעי סמיכה גמורה, ולקמן (שם), סבירא להו דספק דאורייתא מדאורייתא לקולא, ולכך מדאורייתא לא בעי סמיכה, ומשום הכי עבדינן בהקפת יד. ונלכאורה בעינן למימר דסבירא ליה למלא הרועים, דספק דאורייתא לחומרא עושה בחפצא דין וודאי, וצריך עיון].

(ח) בא"ד, כל אשמות טעונין סמיכה חוץ מאשם נזיר וכו'. כתב הברכת הזבח, דהא דפשיטא להו דאשם נזיר אינו טעון סמיכה, היינו משום דנזיר טמא נמי אינו יכול לסמוך כמו מצורע. והלשם זבח הקשה עליו, דהא נזיר שמביא קרבנותיו ביום השמיני כבר טבל והעריב שמשו בשביעי, ושרי לכנוס אף שלא הביא קרבנותיו. ולכך פירש, דאינו טעון סמיכה, דאינו בא אלא להכשיר ומהאי טעמא אשם מצורע נמי אינו טעון סמיכה. (ט) בא"ד, אמאי לא קאמר אשם מצורע יוכיח וכו'. הקשה הצאן קדשים, הא איכא למיפרך, מה לאשם מצורע שכן אינו טעון תנופה שחוט, מה שאין כן בשלמי ציבור שטעונין תנופה חיים ושחוטים.

דף לג ע"ב

(ו) גמ', רבינא אמר לענין מלקות איתמר. פירש רש"י ד"ה לענין, דכי איתקש ביאה לנגיעה, לאזהרה איתקש כדכתיב "לא תבא", אבל לעונש לא איתקש, דאין עונש בנגיעה. ובחידושי הגרי"ז ביאר בשם הגר"ח, דלוקה משום דהוי כמכניס טומאה למקדש, דלא גרע ממכניס כלים טמאים. ואף דביאה במקצת לא שמה ביאה, היינו לגבי לחייו על מה שגופו נכנס בטומאה, אבל אכתי חשיב מכניס טומאה.

(יא) גמ', לענין טמא שנגע בקודש איתמר. פירש רש"י ד"ה לטמא, דאם כן לא איירי בביאת מקדש כלל. והקשה העולת שלמה, הא אף דמיירי בנגיעה, אכתי איכא להקיש ביאה לנגיעה. וביאר, דמעיקרא הוה סבירא לן דקרא מיירי באוכל, והאי דאפקה רחמנא בלשון נגיעה כדי להקיש ביאה לנגיעה, והוא מה שאמר ר' אבהו דלא כן הוא, אלא הא דאפקה רחמנא בלשון נגיעה היינו לחייב מלקות בנגיעה ולא להקיש לנגיעה. והשפת אמת תירץ, דכיון דמסיק הכא דעיקרא דקרא באכילה מיירי דומיא דביאת מקדש דיש בו נטילת נשמה, אם כן על כרחך ביאה במקצת לא שמה ביאה, דאי שמה ביאה קרא איירי אף בהכי, והא לית ביה נטילת נשמה וכדאמר רבינא דלענין מלקות איתמר. וכתב לדחות, דאפשר, דאף דמשכחת בביאה במקצת דלית ביה כרת, מכל מקום אכתי "בשם ביאה" איכא כרת, אבל נגיעה לעולם אין

סבירא ליה הואיל ואישתרי בהותרה אלא בדחוייה. וכתב בתוספות הגרע"א (יבמות פ"א אות ג), דסבירא להו לתוס' בתירוץ בתרא [וכן בקושיטתם], דכונת רבא הכא, דאיפכא מסתברא, דהיינו דאדרבה אם יש מקום לחלק, היה הסברא בהיפוך, אבל באמת אפילו בהיתירא אמרינן הואיל ואישתרי וכל שכן בדיחוי.

דף לג ע"א

(א) גמ', חוץ מזו שהיתה בשער ניקנור שאין מצורע וכו'. כתבו תוס' בסוטה (לט). ד"ה כל כהן, דמוכח מהכא, דכדי מהלך משער ניקנור עד בית המטבחים לא חשיב תכיפה, ואם כן כתבו, דמוכח דתכיפה הוי לכל הפחות שיעור הליכת כ"ב אמה. ותמה המגן אברהם (או"ח קסו סק"ג), דהא לפי הסלקא דעתין דהוי כרבי, וכן לפי האיכא דאמרי דכל הסומך ראשו ורובו הוא מכניס, מוכח דאפילו בכדי פסיעה אחת לא מקרי תכיפה. והביאור הגר"א (שם) כתב, דלכתחילה מודו תוס' דבעי תיכף ממש, ורק בדיעבד תוך כ"ב אמה נתקיים תיכף לסמיכה שחיטה. והכרתי (סימן יט) תירץ, דהא דמשמע מסוגיין דאף בפסיעה אחת לא הוי תיכף, היינו ברשות אחרת, כשסומך מחוץ לעזרה, אבל באותה רשות הוי כ"ב אמה. והקשה עליו החשק שלמה, מהא דאיתא בתוספתא דהא דבעינן סמיכה בצפון המזבח בקודשי קדשים, מדין תכף לסמיכה שחיטה ושם השחיטה, אם כן חזינן דאף ברשות אחת פסיעה אחת לא חשיב תכף ועיין מה שתירץ בעניין אחר.

(ב) תוס' ד"ה וליעבד פשפש, והא דמוסיפין על העיר ועל העזרות היינו היכא דאיכא למימר קרא אשכחו ודרוש. ברמב"ם (פ"ו מבית הבחירה ה"י) משמע, דגם בלאו הכי מוסיפין. וכתב היערות דבש (ח"א עמוד סו - ג), דצריך לומר דסבירא ליה, דהא דכתיב "הכל בכתב", היינו דאסור לגרוע, אבל להוסיף מותר.

(ג) גמ', איכא דאמרי אמר רב יוסף וכו' כל כוחו בעינן. הקשה בספר אור הישר, היאך סלקא דעתא דלא בעינן כל כחו, הרי המחלוקת הראשונה בין חכמי ישראל בין הזוגות היתה, משום דסמיכה בכל כחו בעינן, ולהכי נחלקו האם סומכין ביום טוב כדאיתא בפ"ב דחגיגה. ותירץ, דיש לומר דסמיכה בכל כחו דהתם היינו כל כחו שיש בשתי ידיו לחוד, ולהא סגי בביאה במקצת. ורב יוסף חידש דבעינן כל כחו של כל הגוף ובעינן שיכניס ראשו ורובו. ועיין בדבריו שיישב בזה דברי הרמב"ם.

(ד) רש"י ד"ה שמא ירבה בפסיעות, לאחר שסמך וכו'. כתב הרש"ש, דמשמע, דסבירא ליה דקודם שסמך, כיון דאישתרי ליה ליכנס, היתר הוא אצלו עד שיסמוך.

(ה) גמ', ותיכף לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא. כתב השפת אמת, דאפשר דטעמא דרבנן דהצריכו תיכף לסמיכה שחיטה, שמא יארע אחר כך פסול בקרבן ולא ישחטנו, ונמצא דעבד עבודה בקדשים.

(ו) גמ', אלא איפוך סמיכת אשם מצורע לא דאורייתא וכו'. כתבו תוס' ד"ה סמיכת אשם, דכיון שכן, אמרינן להו אקפו ידייכו דלא תיהוי עבודה

בה כרת.

(יב) גמ', שם. הרמב"ם (פ"ג ביאת מקדש הי"ח) פסק שאין חייב על ביאה במקצת אלא מכת מרדות, וביאר **הכסף משנה** דפסק כרבין דסבר דלא אמר ר"ל דינא דביאה במקצת, והקשה **הקהלות יעקב** (סימן כ"ד) הרי לא גרע ממכניס כלי טמא שמתחייב עליו מלקות כמו שכתב **הרמב"ם** (שם בפ"ג הט"ז), ותירץ, דהיינו טעמא כמו גבי מעיל שנטמא, דאיתא **לקמן** (צה.). שמכניסו פחות פחות מג' טפחים ומכבסו עיין שם, וצריך ביאור דאמנם בגד פחות מג' טפחים לא מקבל טומאה, אבל היכא דכבר נטמא כל משהו שבו טמא ואיך מכניסו למקדש, אלא מוכח שהאיסור להכניס משהו היינו דוקא דבר שלם, אבל פחות משיעור אינו אלא כמכניס חצי טומאה, והכי נמי הכא המניס ידיו הוי כמכניס רק חצי טומאה, דמדאורייתא ליכא דין טומאה על אברים אלא על אדם בשלמותו, ועולא שמחייב במקצת היינו מטעם "ביאה במקצת שמה ביאה" וחשיב כאילו נכנס כולו.

(יג) תוס' ד"ה לענין מלקות, בתוה"ד, וטמא יהיה לרבות טבול יום. הקשה **הרש"ש**, הא האי קרא ד"טמא יהיה" כתיב גבי כרת, ואם כן אפילו כרת נמי ליחייב, ובעל כרחך דהתם בביאת כולו איירי, ואם כן מנלן דאיכא עשה.

(יד) גמ', ורבי יוחנן אמר אינו לוקה שהוא בתרומה כתיב. ופירש רש"י ד"ה בתרומה, דכיון שכן, לא ילפינן מלקות בקודש, ואף דקל וחומר הוא, אין מזהירין מן הדין. אבל **תוס' במכות** (י"ד:) ד"ה **הוא**, תמהו, היכן מצינו חומר בתרומה מבקדשים, ותירצו בשם הר"ר **שלמה מדרויש**, דאין כוונת הגמ', דלקי אנגיעת תרומה, אלא דאתי לאשמועינן דפוסל תרומה עד מלאת ימי טהרה. וכתב **המשנה למלך** (פ"ב מתרומות ה"א), דשיטת **תוס'** הכא ד"ה **הכי גרסינן** (נדפס בטעות בתוך ד"ה **לענין**), דלקי, מדכתבו דהוי מצי למיחשיב חומרא זו לגבי חומרות דתרומה. וכן כתב בדעת **תוס' ד"ה הוא**. ועיין באות הבאה.

(טו) גמ', שם. בחידושי הרמב"ן (שבועות ז). כתב, דריש לקיש נמי מודה דלקי על נגיעת תרומה. אבל **בחידושי הריטב"א (שם)** פליג עליה.

(טז) תוס' ד"ה הכי גרסינן, בתוה"ד, הוי מצי למיחשב נמי נגיעת קודש וכו'. כתב **השפת אמת**, דלפי מה שכתב **המהרש"א בסנהדרין** (סד.), דהא דאין עונשין מן הדין, היינו משום דכיון דהוי עבירה חמורה, אינה מתכפרת בעונש הקל, אם כן לא שייך למיחשביה קולא בקודש, דודאי עונשו חמיר טפי, אלא דלא מתכפר בעונש הקל.

(יז) תוס' ד"ה הוא בתרומה כתיב, הקשה הר"י חיים מכל מקום וכו'. כתב **השפת אמת**, דיש ליישב, דשאני הכא דביאר **רש"י ד"ה בתרומה**, דלא מצי לאוקמי בקודש, דהא כתיב "עד מלאת ימי טהרה", מה שאין כן "כל זר לא יאכל קדש" מצי קאי נמי אקודש.

(יח) תוס' ד"ה אזהרה, בסוה"ד, ואזהרה לטומאת בשר לא הוה ידענא. הקשה **הקרן אורה**, הא כבר שמעינן איסור מלא ביערתי בטומאת בשר, ומיהיכי תיתי לאוקמי בטומאת הגוף דלא נאמר בו איסור. ותירץ, דבעלמא חמיר טומאת הגוף, דיש בו כרת בשלמים.

דף לד ע"א

(א) רש"י ד"ה ואכתי, וכיון דלאחר זריקה נפקא לן מיניה היכי יליף מיניה תרתי. **בהגהות הב"ח (מכות יד: אות ג)** ביאר, דאי אמרת טמא שאכל קודש נפקא לן מקרא אחריו, אייתר לן בכל קודש לא תיגע לילף מיניה אף לפני זריקה, אבל השתא דאיתא לגופא לטמא שאכל קודש, אם כן מהיכי תיתי לילף מיניה נמי לפני זריקה.

(ב) גמ', לרבות עצים ולבונה. כתב הזבח תודה (לקמן מה:). דמהרמב"ם בפירושו המשניות (שם) נראה, דעצים היינו שמקריב עצים טמאים, והיינו משום דלא שייך ביה אכילה כלבונה.

(ג) גמ', שם. הקשה השפת אמת, דהרמב"ם פסק (פ"י מטומאת אוכלין) דחיבת קדש מכשיר רק מדרבנן, ובהלכות פסולי המוקדשין (פרק י"ח י"ב) פסק דלבונה מן המנחה שנטמאה לוקה אם אכל כזית, והרי מדאורייתא אינו מקבל טומאה (ועיין לחם משנה בהלכות איסורי מזבח פ"ו ה"ח). והגרי"ז בחידושים (לקמן מג: ד"ה והנה) כתב ליישב, דלענין ללקות משום טומאה אין צריך טומאה ממש, וסגי בפסול טומאה, וטומאת "חיבת הקדש" אינה טומאה ממש אלא דין פסול טומאה הנאמר לענין קדשים, ועל כן האוכל לוקה, אבל לענין לטמא אחרים בעינן טומאה ממש, ולא מהני דין חיבת קדש אלא רק מדרבנן.

(ד) גמ', דלאו בני אכילה נינהו, ביאר העולת שלמה, דאין כונת הגמ' דלא חזי לאכילה, דאם כן מאי משני רבא שקידשו בכלי, הא אכתי לאו בני אכילה נינהו, אלא כוונת הגמ', דלאו בני אכילה נינהו כיון דליכא בהו זריקה, ואהא משני דשייך קידוש בכלי, והוא במקום זריקה.

(ה) גמ', הכא במאי עסקינן כגון שקדשו בכלי. תמה השפת אמת דודאי קודם שקדשו בכלי לא מקבלי טומאה כלל נכדאיתא להדיא **במנחות (ק"א) דכטהורין דמין והכי הוי לגמ' למימר, שאני עצים ולבונה שאין להם מתירין כדתניא, ונשאר בצריך עיון. והגרי"ז כתב דמשמע דבעינן לטעמא דקדשו בכלי, משום קושיא דקרבו מתיריו, והקשה והרי צריך קידוש בכלי משום דבלאו הכי הוה רק קדושת דמים שאינו חייב עליהם משום טומאה. ותירץ בשם הגר"ח, דהא דאמרינן כגון שקדשו בכלי מדובר בכלי שני שנותן את הלבונה יחד עם הקומץ בכלי שרת, דקודם הקידוש בכלי השני לא הוכשר ליקרב, ועל כרחך אינו חייב משום טומאה, ואביי דיבר על אחר הקידוש בכלי הראשון, ונחלקו אם קודם כלי שני חייב משום טומאה או לא, ואף דבעצים ליכא כלי שני, צריך לומר דמיירי **בקרבן עצים** אליבא דרבי, שנקמץ ודלא כרש"י ותוס'. [ולדבריו נתיישרה נמי תמיהת השפת אמת]. ועיין שם עוד.**

(ו) תוס' ד"ה שקדש בכלי, תמה מה קידוש כלי יש בעצים וכו'. רש"י במנחות (כא.) ד"ה עצים פירש, דאיירי בעצי המערכה, וכתב השפת אמת, דאם כן הוי קידוש על ידי המזבח. וכתב, דהא דתוס' מייאנו בזה, משום דלשון "כלי" לא משמע להו אמזבח.

(ז) בא"ד, עצים כמה דלא משפי להו לא לגיזרין לא מיתכשרי. הצאן קדשים

(ג) גמ', אמר ליה אין עושה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו. כתבו תוס' במנחות (עט). ד"ה והדר (הובא בגליון הש"ס מכת"י), דחוץ למקומו ודאי לא מרצה, אלא מחוץ לזמנו יליף דעושה שירים. וכדאיתא נמי לקמן (נא.). אבל רש"י ד"ה הואיל ומרצה כתב, למיקבעיה פיגול ופסול. וכתב בחידושי הגרי"ז, דמשמע מדבריו דגם בחוץ למקומו איכא לטעמא דהואיל ומרצה לפיגולו, משום דהזריקה קובעת בפסול.

(יד) [תוס' ד"ה פסול, בתוה"ד, ומיהו למ"ד שלא במקומו כמקומו דמי מוכח לעיל דהוא הדין בזרק הפסול שיחזור הכשר ויקבל. הגרע"א בגליון הש"ס ציין לתוס' לקמן (צב). ד"ה ושקיבלו. דכתבו, דפסול עושה שירים. ולכאורה יש לומר, דאין כאן סתירה, דאף דקיימא לן דאין פסול עושה שירים, מכל מקום הדם שבמזרק שממנו זרק, נפסל. וכן כתב הרמב"ם (פי"ד מפסולי המוקדשין ה"ב), ובכהאי גוונא איירי תוס' התם].

(טו) תוס', שם. כתב המראה כהן, דלפי מה שכתבו התוס' דלמאן דאמר דשלא במקומו כמקומו ליכא למיבעי, כיון דריש לקיש סבר כך, בעינן למימר שריש לקיש שאל לרבי יוחנן דאית ליה דלאו כמקומו דמי.

(טז) גמ', כוס מהו שיעשה את חבירו דחוי או שיריים אמר ליה פלוגתא דרבי אלעזר ברבי שמעון ורבנן וכו'. כתב החזון איש (סימן י" ס"ק א), דאם קבל דמו בב' כוסות וזרקו פסולין מאחד מהן, אף לרבי אלעזר ברבי שמעון דכוס עושה חבירו שיריים, יחזור הכשר ויזרוק מהשני, דמכל מקום לא נעשה עדיין עבודה בשני לפוסלו.

(יז) גמ', שם. כתב החזון איש (סימן י" ס"ק א), דטעמא דרבנן דהוי דחוי, משום דאותו דם שלא נשתתף בהזאה ובזריקה, אינו בדין שירים שאמרה תורה, אבל הדם שבאותו הכלי שממנו נזרק, חשיב דנעשה בו עבודה וההזאה מתיחסת לכלל הדם שבכלי, דאי לאו הכי מה עדיף דם שבכלי זה מדם שבכלי זה. ורבי אלעזר ברבי שמעון סבירא ליה, דאף דלא נשתתף בעבודה, הוי בכלל שירים.

(יח) גמ', למעלה הוא אומר את דמו ישפך וכו'. כתבו התוספות הרא"ש ותוספות ישנים (יומא נז:), דלא מצי למימר דדוקא כתיבי, דלמעלה אין צריך ולמטה צריך, דהא פשיטא דשוין הן. ועוד דהיקש הוא, דכתיב למטה "ואם נפש", וי"ו מוסיף על ענין ראשון.

(יט) גמ', למעוטי שיריים שבצואר בהמה. כתב הריטב"א (יומא נז:), דהיינו משום דדם שבצואר בהמה אינו בכלל דם הנפש, ואינו ראוי לזריקה. וכתב דאידיך תנא סבר, דההוא לא צריך למעוטיה, דכיון דלא חזי להזאה, פשיטא דדחוי הוא ולאמא אזיל.

(כ) רש"י ד"ה למעוטי, שיריים שבצואר בהמה, שהן נעשין שיריים וכו'. כתב הרש"ש, דצריך לומר שהן נעשין דחויין ובדפוס ווניציא הגירסא שאין נעשים שירים.

(כא) רש"י ד"ה שבידו, בסוה"ד, אבל ההוא דמשתלח אין בידו מי יימר דיהבי ליה אחריני. הקשה הקרן אורה, אטו אם יש לו שעירים מוכנים לא הוי דיחוי. לכך כתב לבאר, דדוקא בנשפך הדם דבידו לקבלו לא מיחשיב דיחוי

הביא דברי התוס' במנחות (קא). ד"ה אע"ג דכתבו, שהיה קרדום מיוחד שהיו משפין בו העצים, ואותו קרדום היה כלי שרת. ובחידושי הגרי"ז (על התורה סטנסיל, הוספות פרשת וירא, על הפסוק "ויבקע עצי עולה" (כב, ג), כתב בשם הגרי"ז, דלכך כתבה התורה "ויבקע" להורות דקידוש העצים לעצי העולה היה על ידי הביקוע.

(כ) גמ', מתיב רב ירמיה אותה תאכלו וכו'. הקשה הפנים מאירות, דליקשי מריש לקיש גופיה, דעל כרחך לאו הבא מכלל עשה אין לוקין עליו, מדאיצטריך ליה לעיל "בכל קודש", לרבות האוכל בשר קודש קודם זריקה, דהא מדכתיב "כל טהור יאכל בשר" איכא לאו הבא מכלל עשה, דהיינו דטמא אסור לאכול, ואם כן מדכתיב "בקודש לא תגע", על כרחך איצטריך לקודם זריקה.

(ט) גמ', כי פליגי בחיה וכו', ריש לקיש אמר אינו עובר בולא כלום. כתב האור שמח (פ"ה מאיסורי מזבח ה"ה), דהא דלא הוי חולין בעזרה, אף דלא חלה קדושת קרבן על חיה או בהמה טמאה, דלא גרע מבהמה בעל מום, שהעלה אבריה לשם עצים, דכתבו תוס' לקמן (עז:). ד"ה בדם, דבכהאי גוונא ליכא איסור תורה לכולי עלמא. והבית הלוי (ח"ב סימן מה) כתב, דלא הוי חולין בעזרה, דהא חל עליה קדושת דמים.

(י) גמ', ההוא למצוה. פירש רש"י ד"ה ההוא, דחיה רשות הוא. והקרן אורה כתב, דמשמעות התורת כהנים היא, דלכתחילה לא יביא חיה, אלא דאם הביא כשר להקריב, וכדבמשל בתלמיד שאמר לו רבו הבא לי חטים והביא לו חטים ושעורים, דאף שעשה שלא כהוגן, שהביא מה שלא נצטוה, מכל מקום יקבל הרב מידו אם כבר הביא, דלא נתכוין לעבור על דברי רבו אלא להוסיף.

(יא) גמ', תלמוד לומר בקר בקר וצאן בקר וצאן אמרתי לך ולא חיה. הקשה הפנים מאירות, דלפי זה יכול לשתוק מהילפותא דחיה בכלל בהמה, ומדאיצטריך קרא שני לעיכובא מוכח דחיה בכלל בהמה, דאי לאו הכי סגי בקרא קמא לעכובא.

דף לד ע"ב

(יב) גמ', מהו שיעשה שיריים. פירש רש"י בד"ה מהו, בתוה"ד, אם קבל וזרק וכו'. והקשה בחידושי הגרי"ז, מדוע כתב רש"י "קבל", הא מה שעושה שיריים היא הזריקה, ויספיק זריקה. עוד הביא מה שכתב הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין הכ"ח), שאם קבל הטמא עושה הדם שיריים, והשיג עליו הראב"ד מהא דתנן במתניתין, "וכולן שקבלו יחזור הכשר ויקבל", וביאר הכסף משנה דהרמב"ם מיירי בזרק, והביא דהגר"ח ביאר דנקט "קבל", משום שדוקא בכהאי גוונא בכל הפסולים אינו עושה שיריים, אבל אם קבל הכשר, והפסול רק זרק יעשה שיריים לכולי עלמא, דדוקא היכן שנפסל הדם לפני הזריקה הזריקה פסולה אינה עושה שיריים. והוא נמי טעמו של רש"י שכתב "קבל וזרק". אמנם סיים שבדברי הרמב"ם (פי"ד מפסולי המוקדשין) לא משמע כן, ונשאר בצריך עיון.

פסול. ורש"י בפסחים (סה.) ד"ה שמא, פירש, דאם כן, לא תועיל זריקה, משום דנשפך מצואר בהמה. והקשו תוס' (שם) ד"ה שמא, דמכל מקום יזרוק, דתועיל זריקה לאותו שנשפך אחר שנתקבל. ולכך פירשו, דאסור להעלות דם פסול על גבי המזבח.

כז) גמ', שמא לא נתקבל בכלי. פירש רש"י ד"ה שמא לא נתקבל בכלי, ונמצא זורק דם פסול. וכן פירשו התוס' בפסחים (סה.) ד"ה שמא לא, אמנם רש"י (שם) ד"ה שמא לא, פירש, ותו לא מהניא ליה זריקה, דתנן (לעיל טו.), נשפך על הרצפה ואספו פסול. והקשו עליו התוס' (שם), ומה בכך, מכל מקום יזרוק, ותועיל זריקה לאותו שנשפך אחר שנתקבל. ועיין באות הבאה. [ועיין ברש"י (הכא) ד"ה לא נתקבל בכלי, שפירש, היאך יהיה כשר הא קיימא לן דפסול, וכמו שביאר שם. ולכאורה יש לומר, דמעיקרא, דסלקא דעתין דרבנן אמרו לר' יהודה, דודאי לא נתקבל בכלי, פירש רש"י, דהרי פסול הוא, ומה יועיל שיזרקנו, אבל למאי דמסיק, דרבנן אמרו לו, שמא לא נתקבל בכלי, פירש רש"י שיש בזה גם איסור, וכמו שכתבו התוס' (שם)].

כח) גמ', שם. כתבו התוס' בפסחים (סה.) ד"ה שמא לא נתקבל בכלי, דדוקא מדם הראוי להתקבל פריך, ולא מדם התמצית, דהוא כמים בעלמא, ואין איסור להעלותו.

דהא עומד לחזור, ולא נדחה כלום, אבל דיחוי דם שעיר, חל עתה פסול על הדם דהא מת המשתלח.

כב) תוס' ד"ה ולהוי דחוי, תימה אם נתן לפסול מה בכך וכו'. כתב החק נתן, דהוא הדין דקשה מקיבל בימינו ונתן לשמאלו, דהוי מעשה איצטבא.

כג) בא"ד, ועוד תיקשי ליה קרא וכו'. כתב בספר ראש המזבח, דיש לומר דשאני ישראל דלא חזי לשום עבודת מזבח ולהכי הוי כאיצטבא, מה שאין כן כהן טמא דמרצה בציבור להכי מקשה דליהוי דיחוי.

כד) תוס' ד"ה כל שבידו, בתוה"ד, וגבי כסוי הדם וכו', כיון דאין מצוה לבטל הדחוי. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא בלאו הכי לא דמי להתם, דהכא הדיחוי הוא בגוף הקרבן דנדחה בפועל מהקרבה, מה שאין כן התם הדיחוי הוא משום דנפטר מהמצוה, וכיון דנפטר לא שייך שיחול עליה חיוב. וכתב, דתוס' סבירא להו, דהתם נמי לא הוי רק דיחוי בחיוב המצוה, אלא אף לא יקיימנה כשיתגלה אחר כך.

כה) בא"ד, ולא דמי להכא דמצוה לאוספו. כתב השפת אמת, דלפי חילוק זה, אם נשפך רק מעט ליכא מצוה לאוספו, [כמו שכתבנו לעיל לב. אות ג. בשמו], ואספו זורק, פסול. וכתב דהוא דוחק.

כו) גמ', אלא שמא לא נתקבל בכלי. פירש רש"י ד"ה שמא, דנמצא זורק דם

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (ה"ח באהבת חסד"ח בפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>